

BU DOSYAYI KALDIRIYORUM

-ERMENİ DOSYASI-

Yunus ZEYREK

Ankara 2007

**Bu kitap İstanbul'da Kum Saati Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.
Kitapçılarda bulunmaktadır.**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

1. Biz, Ermeniler ve Onlar
2. Tarihte Türk Varlığı İçinde Ermeni Hareketleri
3. Bir İhanetin Anatomisi
4. Haçlı Yürüyüşü ve Ermeniler
5. Bir Şahit Anlatıyor
6. Hey'et-i Tahkikiye Erzurum'da
7. Kim Kimden Özür Dilemeli?
8. Tarihimizle Yüz Yüze
9. Kuşatmanın Yerli İş Birlikçileri
10. Sarı Gelin Türküsü ve Efsanesi
11. Hayallerin Bittiği Yer: Kars
12. Türk Basınında Ermeni Meselesi
13. Birinci Dünya Savaşında Kardeş Yardımlaşması
14. Bir Harpzedede Yetimin Hatıraları
15. Böyle Komşu Düşman Başına
16. Bir Hariciyecinin Notları Etrafında
17. Birinci Dünya Savaşı'nda Rus-Ermeni Zulmünden Sayfalar
18. Ermeni Hatıralarında Gerçekler ve Yalanlar
19. Ne Yapmalı?

EKLER:

1. Ali Bayramoğlu'na Cevap-1
2. Ali Bayramoğlu'na Cevap-2
3. Ali Bayramoğlu'na Cevap-3
4. Evrensel Gazetesine Cevap
5. Ferhat Kentel'e Cevap

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitap, Ermeni faaliyet ve taleplerinin had safhaya eriştiği son yıllarda, farklı zamanlarda kaleme alınmış yazılardan meydana gelmektedir.

Bu meseleyle ilk defa Ahmet Refik'in *Kafkas Yollarında* adlı eserini Osmanlıcadan yeni yazımıza naklederken, 1978 yılında aşına oldum.* O tarihten itibaren okuduklarım, dinlediklerim, düşündüklerim ve araştırmalarım, beni bu yazıları yazmaya sevk etti.

Ben, o bölgenin çocuğuyum, Ardahanlıyım. Öğrenciliğimin yedi yılını Erzurum'da yaşadım. Bu husus herhalde kayda değer bir keyfiyettir. Zira meselenin insanî ve psikolojik yönü de önemlidir.

Kitapta yer alan yazıların bir kısmı, muhtelif basın organlarında neşredilmiş, bazıları akademik ortamlarda konferans şeklinde verilmiş ve birkaçı da sonradan kaleme alınmıştır.

Bu, bir tarih kitabı değildir. Ama takdir edilir ki burada işlenen olaylar ve yorumlar, tarihten habersiz de anlatılamaz. Biz, tarih kaynaklarına bakarak meseleyi farklı açılardan ele aldık. Denilebilir ki, bu kitabı oluşturan yazıların her birinin ayrı bir çeşni ve metodu vardır: Kimi bir makale, kimi hatıra, kimi belge, kimi hikâye ve kimi de bir tenkit (eleştiri) mahiyetindedir. Bazı talihsiz kimselere verdiğim cevapları da son bölüme ekledim.

Bu hâliyle kitabın kolay okunacağını tahmin ediyorum.

Kökü daha önceki yıllara gitse de yaklaşık yüz seneden beri kan ve kinle yakamıza yapışmış olan Ermeni belâsıyla ilgili bu dosyanın gündemden çıkması gerekir. İçeride ve dışarıda yolumuzu kesmek isteyenlerin elindeki bu içi boş dosya, artık miadını doldurmuştur.

Tarihî ve insanî gerçekleri anlatırken şer çevrelerini rahatsız ettiğimin farkındayım. Böylece, düşman kazanma sanatını da icra etmiş oluyorum herhalde! Hangi haklının, hangi doğrunun, muarızı olmamıştır ki...

Şu hususu bilhassa belirtmek gerekir:

Bu kitap, kini ve nefreti beslemek niyetiyle yazılmadı. Dünyanın dört bir yanında kin ve nefret anıtı dikenleri alkışlayanlar, yurdumuzda ilmin ve hakkın sesini boğmak için elden geleni yapmaktadırlar. Biz, sadece hakkın ve haklının sesini duyurmak istedik. Zaten bu kitap, tamamen kaynakların şahitliğine başvurularak kaleme alınmıştır. Dolayısıyla meseleye objektif olarak bakıldığı rahatlıkla söylenebilir.

Bu kitap, birilerinin vehmettiği “tarih korkusu, tarihle yüzleşmek, tarihle barışmak veya tarihle hesaplaşmak” gibi endişelerden uzak, sadece sürüp giden bir fitnenin tarihî macerasını genç nesillere anlatmak ve yetişkinlere de hatırlatmak maksadıyla hazırlanmıştır. Binaenaleyh birileri bunu bir savunma olarak yorumlamamalıdır.

Akla gelmez bir iftira kampanyasıyla milletimizin alınına bir leke sürülmek istenmektedir. Birisi der ki, “*İftira, kötü köpek gibidir; kaçanın ardından ürür, pervasızca yüzüne baktın mı sesini keser.*” Bu kitap, işte o mel'un köpeğin suratına vakarla bakmanın ifadesidir.

Bugün yurdumuzda yaşayan masûm Ermeni vatandaşlarımız, her türlü itham ve töhmetten varestedir. Birileri durumdan kendine vazife çıkarmamalıdır.

Carlyle, “*Her insan, bir tarihçidir.*” der. Tarihe, milletimize ve bugünkü nesillere karşı ilmî bir sorumluluğumun olduğuna inanıyorum. Zira gençlerimiz, millî tarihinden ve geçmişte yaşanan olaylardan habersiz yetişmektedirler. Üniversite gençliği arasında yapılacak sıradan bir yoklama, bize bu gerçeği bütün açıklığıyla gösterecektir.

Kitabımın faydalı olacağına inanıyorum.

Ankara, 10 Ocak 2007

Yunus Zeyrek

* Bu kitap, Kültür Bakanlığı tarafından 1981 ve 1984 yıllarında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından da 2001 yılında olmak üzere üç defa basılmıştır.

Kitaptan bir bölüm:

“Tarihini bilmeyen bir cemiyet, münkarız olur.”

1. BİZ, ERMENİLER ve ONLAR

Ekseri başkaları için yaşar, başkaları için çalışır, başkaları uğruna ölürsün. Keseni doldurmak için değil, karnını doyurmak için kullandığın sapanın demirini tarlanın ortasında bırakıp tüfeğin çeliğine sarılıyorsun... O serhaden bu hududa koşuyorsun... Bulgaristan'da ölüyor, Yunanistan'da ölüyor, Acemistan'da ölüyor, Sırbistan'da ölüyor; yalnız yurdunda, köyünde ölemiyorsun. Sevgilin Ayşeciği doya doya öpemiyor, yavrun Mehmedçiği seve seve büyütüyorsun... Sen Şark'ın kınına giremeyen kılıcsın; dögüle dögüle tavlânır, vurula vurula kırılırsın...

A. H. Müftüoğlu (Üzümcü)

1. Giriş

Bugün üzerinde yaşadığımız vatan toprakları, asırlardan beri birçok milletin sahip olmak istediği stratejik önemi haiz bir coğrafya parçasıdır. Bu milletler, İngiliz, Fransız ve Ruslarla irili ufaklı diğer Hıristiyan topluluklardır. Bir zamanlar Haçlı taassubuyla yurdumuzu istilâya gelenler, günümüzde de bu emellerinden vazgeçmemişlerdir. Onlar, ülkemizin aleyhindeki birçok faaliyete gizli veya açıktan destek vermekte, şer kuvvetlere arka çıkmakta ve milletimizin varlığına kastedenleri himaye etmektedirler.

İçimizdeki bazı hain ve gafiller de halkımızı birbirine bağlayan millî kültür değerlerimizi tartışma konusu yaparak, yıpratarak ve yıkararak bu düşmanca gayretlere omuz vermekte ve kardeş kavgasına zemin hazırlamaktadırlar.

Atalarımızdan intikal eden ve bize hayat veren kültürümüzün yeni nesillere aktarılmasına karşı çıkılmakta, böylece genç kuşaklar kökünden kopararak boşlukta bırakılmaktadır. Batılı misyonerlere içeriden destek veren iş birlikçiler, toplumumuzu, Haçlıların teklif ve propaganda ettiği hayat tarzını kabul etme noktasına getirmişlerdir. Bu hayat tarzı, bizi inkıraza/yok olmaya götürmektedir. Bu gidişe itiraz eden, millî vicdanı uyanık tutmaya çalışan ve yolumuza ışık veren yıldızlar, her türlü vasıtayla söndürülmek istenmektedir.

Neredeyse iki yüz yıldan beri sun'î bir Ermeni meselesiyle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu konuda da ne yazık ki gençliğimiz hatta kamuoyumuz yeteri kadar bilgiye sahip değildir. Plânlı programlı bir dezenformasyon/bilgisizleştirme faaliyetiyle, mağduru olduğumuz bir düşmanlık hareketinin faili konumuna getirilmekteyiz.

2. Ermeniler

Ermeniler kimlerdir? Onların Türk milletiyle hukuku nedir? Dünyayı ayağa kaldıran ve gırtlığımızı sarılan Ermeni meselesinin iç yüzü nedir?

Tarih kaynakları, Ermenilerin asıl vatanının Anadolu değil, Balkanlar olduğunu haber vermektedir. Tarihin muhtelif devirlerinde cereyan eden göçler neticesi Anadolu'ya gelmiş, belirli bir bölgede değil, dağınık vaziyette, şurada burada yerleşmişlerdir. Tarihî vatan olarak gösterdikleri Doğu Anadolu'da onlardan önce *Urartu*, *Saka*, *Arşaklı* ve *Bagratluların* yaşadıkları bilinmektedir. Bu toplulukların Türk kavimleri olduğuna dair kuvvetli tezler vardır. Ermeni sözü, Yunus Emre'nin de kullandığı “*yukarı eller-yukarı ülke*” anlamına gelen *Armenya* sözünden çıkmış coğrafi bir terimdir. Ermeniler kendilerine *Hay*, ülkelerine de *Hayasdan* demektedirler.¹

Fatih ve Yavuz gibi Osmanlı Padişahları Doğu Anadolu'yu Akkoyunlu ve Safevi Türkmenlerinden almış; buralar, yüzyıllar boyunca Türk'ün kan ve alın teriyle yoğrulmuş mukaddes vatan hâline gelmiştir.

Ermeniler, Bizans halkı gibi Ortodoks mezhebinden değil, ondan çok farkları bulunan Gregoryen mezhebindendir.² Bizans, bu toplumu Ortodoks yapmak için büyük baskı ve zulüm yapmaktaydı. O zamanlar Bizans'tan zulüm gören yalnız Ermeniler değil, Süryanîler de Bizans baskısından nasibini almaktaydı. Bu baskılar sonucu küçük Ermeni prenslikleri, yerlerini Bizans'a bırakmak zorunda kalmışlardır.

Eski Süryanî ve Ermeni tarihçileri, mezheplerine hürmet eden Türk padişahlarına minnet ve şükran duymuşlardır. Bu sebeptir ki Ermeniler, Malazgirt'te Türklerin tarafını tutmuşlardır. Ermenilerin bu tutumunu bilen Bizans Hükümdarı Diyojen, Malazgirt Muharebesine giderken, zaferden emin olarak sefer dönüşü Ermeni mezhebine son vereceğine yemin etmiştir. Ama mukadderat onun istediği gibi tecelli etmemiştir.

Türkler, hiçbir zaman Ermenilerle savaşmış onları vatanını ele geçirmemiştir. 1071 yılında Selçukluların Anadolu'ya gelişi, Ermenileri memnun etmiştir. Türkler, Bizans baskısından kurtardığı Ermenilerin dinine, diline ve kültürüne dokunmamış; Ortodoks olmadıkları için Bizans zamanında *sapkın* denilerek İstanbul'dan kovulan Ermeniler, Fetih'ten sonra bu şehre dönmüşlerdir. Türk yönetimi, onların ziraat ve ticaretle uğraşarak rahat bir hayat yaşamalarına zemin hazırlamıştır. Gün gelmiş Ermeniler, bir *millet-i sadıka* olarak devlet yönetiminde söz sahibi olmuş, bakan, başbakan, müsteşar ve büyükelçilik görevleri yapmışlardır.

Türkiye Ermenileri, sanat ve edebiyatta da içinde yaşadıkları hakim zümrenin etkisine girmiş; Türk müziğine sayısız besteler vermiş, Türk halk hikâyelerini dilden dile anlatmış, halaylarını bile Türkçe türkülerle çekmiş, Türkçeyi anadili olarak kullanmışlardır.³

Bu toplum, nasıl olmuş da tabii olduğu devletin can düşmanı kesilmiş, Türk'ün gırtlığına sarılmıştır?

3. Rus ilerleyişi ve Ermeniler

Kendini Bizans'ın varisi olarak gören Rus çarlığı, başta *Çargrad* dedikleri İstanbul olmak üzere eski Bizans sınırlarını, bu cümleden Osmanlı Devletini ele geçirmeyi, sıcak denizlere, yani Akdeniz'e inmeyi hayal ediyordu. Ruslar, bu hayalin gerçekleşmesi için Osmanlı Devleti'nin zayıf bir anından yararlanma plânları yapıyordu. Tabii ki bunda Osmanlı coğrafyasının içinde veya sınırındaki etnik unsurları kullanmanın yollarını arıyordu.

¹ Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu, *Armenya/Yukarı-Eller Tarihinin İçyüzü*, TTK Belleteri'den Ayrıbasım, Ankara, 1987.

² Domuz eti yememek, tavşanı uğursuz saymak, adak kurbanı kesmek, rahiplerin evlenmesi, kadınların yabancı karşısında yaşmaklanması, sivri Türk çadırı formundaki kilise mimarisi vs. gibi hususlar, bu mezhepteki Türk özellikleridir.

³ 1996 yılında seyahat ettiğim Gürcistan'ın -yerli Türk ahalisi 1944 yılında sürgüne gönderilen- Ahıska şehrindeki Ermenilerle Türkçe konuşmuşuk. Bir TV muhabirinin 2005 yılı mayısında Beyrut'ta yaptığı röportajlardan Anadolu'dan giden Ermenilerin hâlâ Türkçe konuştukları anlaşılmaktadır. Röportaja katılan yaşlı Ermenilerde Türk nefreti hissedilmemesine rağmen kilise ve okul etkisindeki gençler nefret saçıyor.

1552 yılında Kazan şehrini yakıp yıkarak ele geçirdikten sonra mütemadiyen Türk coğrafyasında genişleyen Ruslar, Altunorda Devletinin de yıkılmasıyla Kuzey Kafkasya'ya geldiler. Burada Şeyh Şamil kuvvetleriyle uzun yıllar sürecek bir mücadeleye girdiler.

Gürcistan, Osmanlı tehdidine karşı kendisini himaye etmesi için Rusları Tiflis'e davet ettiler. Ruslar için gökte ararken yerde bulmak gibi gelen bu teklifle Kafkasların güneyine inme imkânı buldular. 1801 yılında Tiflis'e gelen Ruslar, buraya iyice yerleşerek Gürcistan'ın bin yıllık krallık hanedanına ve Gürcü kilisesinin bağımsızlığına son verdiler. Gürcüler bunu beklemiyorlardı. Büyük bir hayal kırıklığı yaşadılar. Ama olan olmuştu. Hıristiyanlık taassubu her şeyin üzerinde tutulduğu için Gürcüler bu tarihten itibaren Rusların en sadık müttefiki olarak Osmanlı ordularına karşı savaştılar. Hatta bölgede yaşayan Müslümanların buraları boşaltması için elden geleni yaptılar.

Bundan sonra güneye ve batıya doğru yapılacak saldırıların ana üssü yapılan Tiflis şehri, Kafkasya'da Rus karargâhı hâline getirildi. Baltık kıyılarından başlayan genişlemeyle gözü doymayan ve her tarafı istilâ ateşiyle kavuran Rus hareketinin Tiflis'le sınırlı kalmayacağı bilinmekteydi. Her fırsatta **Ahıska** üzerine saldırıya geçen Ruslar, defalarca bu şehrin kapılarından kovulmuşlardı. Ama 1826 yılında Yeniçeri Ocağının kaldırılmasıyla Osmanlı Devleti talimli ordusu olmayan bir devlet durumuna gelmişti. Navarin'de donanmanın yakılmasıyla da deniz gücünden mahrum bırakılan Osmanlı Devleti'nin bu hâli, Ruslara, arayıp da bulamadığı fırsatı vermişti.

Osmanlı'nın doğu sınırlarında Gürcistan ele geçirilmişti. Şimdi sıra Osmanlı ülkesi ve buradan da sıcak denizlere doğru ilerlemeye gelmişti. Ruslar, bu hedefe giden yollar üzerindeki etnik topluluklara çengel atmakla Osmanlı'yı içeriden vurma plânları yaptılar. 1828 muharebeleri sırasında para karşılığında Kürtlerden yararlanmayı düşündüler; bu hayal umdukları boyutlarda gerçekleşmedi. Osmanlı topraklarında Ruslara hizmet eden gönüllü bir topluluk vardı: Ermeniler.

4. Yol ayırımına doğru

Ermeniler, Rusların vaatlerine kanarak, Doğu Anadolu'da bugün yirmi bir vilâyetimizin bulunduğu altı vilâyet (*Erzurum, Diyarbakir, Van, Bitlis, Harput ve Sivas*) toprakları üzerinde bir Ermeni devleti hayalleriyle, Kafkasya'dan gelen çar orduları safında savaşa girdiler. Halbuki onlar, bu illerde yaşayan nüfusun sadece beşte birini teşkil etmekteydiler. Rusların zafer kazanması neticesinde Ermenilerin burada devlet kurma hayallerinin gerçekleşmesi işten bile değildi. Bu hayal peşinde Ruslara kılavuzluk ediyorlar, casusluk yapıyorlar ve birlikler oluşturarak fiilen savaşa katılıyorlardı. Zavallı Ermeniler, bir hayal uğruna, koskoca imparatorluk coğrafyasını kana buladılar; yüz binlerce insanı boğazladılar, sadık tebaası oldukları devlete nankörlük ve ihanet ettiler. Sonuçta bu hayal gerçekleşmediği gibi kendileri de birçok acılar yaşadılar.

Yıllardan beri içeride ve dışarıda Türkiye'yi sıkıştıran Ermeni davasıyla ilgili çalışmalarda 1877-78 (1293) Osmanlı-Rus Savaşı, meselenin başlangıcı olarak kabul edilir. Bu savaşta Ermeni komitecilerinin düşmanla nasıl iş birliği yaptığı anlatılır. Sonra da 1890'lı yıllarda cereyan eden Ermeni isyanı ve Ermeni patırtıları zikredilir. Bu bilgiler doğru olmakla birlikte, ihanetin başlangıcını daha önceki tarihlerde aramalıyız.

Ermenilerin, yüzyıllardan beri aynı coğrafyada ve bir sancağın altında refah içinde yaşadıkları hakim zümreye karşı giriştikleri kıyım ve kırgın hareketinin tarihi 1828'dir. Türk-Ermeni münasebetlerinde tarihin kaydettiği ilk ihanet budur.

Millî Mücadele yıllarını anlatan bir eser bu meseleyi şu ifadeyle tespit etmiştir: Elli yıldan beri Ermeniler, bu bölgede çeşitli siyasî cinayetler ve komitecilikle Müslümanları

savunma zorunda bırakmışlardır. Teşebbüs ve takaddüm (girişme ve başlama) onlardan gelmiştir.⁴

Ruslar, 1827 yılında Kafkasya'daki Türk hanlıklarının topraklarına saldırarak istilâ etmeye başladılar. 2 Ekimde Revan'ı, 19 Ekimde de Tebriz'i ele geçirdiler. Rus ordularının komutanı General Paskeviç'e *Erivanski* (Erivanlı) unvanı verildi. O tarihte Revan şehri nüfusunun yüzde doksanı Müslüman ahalden meydana gelmekteydi!

Artık sıra Osmanlı topraklarına gelmişti. Zira 1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve onun yerini tutacak ordu henüz kurulmamıştı. 1827'de Navarin'de Türk donanması tamamen imha edilmişti. Rusya, karada ve denizde talimli askeri bulunmayan Osmanlı Devleti'ne karşı 1828 nisanında savaş ilân etti. Batı cephesinde Purut nehri geçip Edirne'ye kadar gelen Rus ordusu, haziranda da Arpaçayı'nı geçerek Kars üzerine yürüdü.⁵

Halkın desteği ile Kars kalesini savunan Osmanlı kuvvetleri, Rusları geri çekilmek zorunda bırakacak bir direniş gösterdi. İngiliz tarihçisi Baddeley diyor ki, "*Tam bu esnada, Rus askerî tarihinde asla görülmeyen bir olay meydana geldi ve savaşın gidişatını değiştirdi. Ermeni alayının papazı, elinde tuttuğu büyük haç olduğu hâlde kaçan askerlerin önüne atılarak, 'Durun çocuklar! Siz gerçekten beni ve kurtarıcınız haçı burada yalnız mı bırakacaksınız? Eğer siz gerçekten Rus ve Hıristiyan değilseniz, ben yalnız da ölmesini bilirim!' diye haykırdı. Bu atılım üzerine kaçan askerler durdu ve hücumdaki Türkler geri sürüldü. Böylece sıkıştırılmış Rus kuvvetleri kurtarıldığı gibi saldırıya geçen Ruslar, önce Ermenilerin oturduğu varoşu ele geçirdiler, sonra da şehri...*"⁶

Rus ve Ermeni kuvvetleri, şehrin dörtte üçünü yakıp yıktılar. 15 bin kişiyi öldürdüler. Halkın bir kısmı da bu katliamdan canını kurtarmak için kaçtı. 60 bin kişilik Kars nüfusu, katliam ve kaçmadan dolayı 10 bine düştü.

Ruslar, Kars'ın düşmesinden sonra ikmal yolları kesilmiş bulunan **Ahıska**'ya döndüler. Orada yaşayan Yahudi ve Ermeniler teyakkuz hâlinde heyecanla Rus ordusunun gelişini beklemekteydiler. Yerli Müslüman ahali, tarihte görülmemiş bir kahramanlık destanını yazmaya hazırlanıyordu. Kalesi çok güçlü olmayan **Ahıska**'nın ahali kadınları da dahil olmak üzere şehri savunmaya kararlıydılar. Ruslara, "*Siz gökyüzündeki ay'ı **Ahıska**'nın camisindeki hilâlden daha kolay sökebilirsiniz!*" diyerek kendilerine olan güveni ifade ediyorlardı.⁷

Ruslar **Ahıska**'ya yine bir gece vakti Ermeni mahallesinden girerek yağlı paçavraları tutuşturup Türk ahalinin meskenlerini ateşe verdi. Genç, yaşlı, kadın, erkek bütün şehir halkı büyük bir cesaretle savaştılar. Kadınlar, canlı olarak gâvurun eline geçmektense yanan evlerin ateşine atılarak yanmayı tercih ediyordu. Ruslar bir camiye doldurdukları 400 kişiyi diri diri yaktılar. Ruslar öfke ve şiddetle, ele geçeni öldürüyorlardı. Gece boyunca devam eden kanlı muharebeden sonra şehir 28 Ağustos günü küller içinde teslim alındı. Daha önceki senelerde Gudoviç ve Tormazof gibi Rus generallerini mağlûp eden **Ahıska**, düşmüştü. Bu muharebede Rus komutanı Paskeviç'in en büyük yardımcıları Gürcü ve Ermenilerdi.

Ahıska'nın düşüşünden sonra Osmanlı'nın bu bölgesinde Ruslara dayanacak kale yoktu. 500 yıldır Hıristiyan askeri görmemiş olan Anadolu'nun başkenti Erzurum bir günde savaşız teslim oldu.

5. Mecburî hicret

Bu seferlerde General Paskeviç, Ermenilerin umut ve hırslarını kamçılıyarak teşvik etti. Bu siyaset sonucu öyle bir durum ortaya çıktı ki, daha önceleri Türk komşuları ve Türk idarecileriyle uyum içinde yaşayan Ermeniler, onlara karşı cephe aldılar. Türk yurdunu istilâ

⁴ Cevat Dursunoğlu, **Millî Mücadelede Erzurum**, Ankara 1946, s. 20.

⁵ Dr. Akdes Nimet Kurat, **Türkiye ve Rusya**, Ankara 1990.

⁶ John F. Baddeley, **Rusların Kafkasya'yı İstilâsı ve Şeyh Şamil** (Çev. S. Özden), İstanbul 1989, s. 194-195.

⁷ John F. Baddeley, age.

etmeye gelenlerle iş birliği yaptılar. 2 Eylül 1829 tarihinde imzalanan Edirne Antlaşması'yla Rus orduları geri çekilmeye başladı. **Ahıska** Ruslara bırakıldı; Erzurum, Kars ve Ardahan kurtuldu.

Kürtleri kendi saflarına çekmek için 300.000 ruble ayıran Ruslar, bunda başarılı olamadılar. Bu para, savaş sonrası Doğu Anadolu'dan kaçan Ermenilerin iskânı için kullanılacaktı. Fakat kısa bir sürede anlaşıldı ki Rusya'ya geçmek isteyen Ermenilerin sayısı Rus komutanın tahmininden çoktu. Türklere yaptıklarından sonra onlardan korkan Ermeniler, kitleler hâlinde Ruslarla birlikte gitmek istiyorlardı. Bunun üzerine göç komitesi kuruldu. Bol miktarda para harcanarak bu işlerin düzenlenmesine çalışıldı. Sonunda Rus ordusu geri çekilirken 90 bin Ermeni de piskoposlarıyla birlikte onun ardından gidiyordu. Bunlar 7298'i Erzurum'dan olmak üzere toplam 14.044 ailedir.⁸

Bu savaşlardaki Ermeni ihanetini bir başka İngiliz tarihçisi de teyit etmektedir: Doğu illerinde yaşayan Ermeni ahali, Rus zaferini kendi zaferleri olarak sevinçle karşılıyorlardı. Rusların Edirne Antlaşması'yla Doğu Anadolu'da istilâ ettikleri yerlerden çekilmeleri, yeni bir iskân meselesini ortaya çıkarmıştı. Zira Ruslara açıkça sempati göstermiş hatta yardım etmiş olan binlerce Ermeni, Rus ordusu çekilirken ordunun arkasına takılmış; Erivan, **Ahıska** ve Ahılkelek gibi bu savaş sonucu yeni ele geçirilen bölgelere yerleştirilmişlerdi. Bu savaştan önce bu şehirler, çoğunluğu Türk ahaliyle meskûndü.⁹

Durup dururken, sancağı altında huzur içinde yaşadığı devlete ve millete ihanet eden Ermenilerle ilk önemli yol ayrımı, işte bu savaşlardır. Artık ihanetin sonu gelmeyecek, her düşman taarruzu sırasında Ermeniler istilâcılarla iş birliği yapacaklardı. Nitekim 1855 Kırım Harbi ve 1877 Osmanlı-Rus Savaşında da aynı şeyleri yaptılar. 1877 (1293) savaşında Rus ordularının başkumandanı da Loris Melikof adlı bir Ermeni'ydi. Bu savaşta Ermeniler muharip alaylar oluşturmuşlardı; hem savaşıyorlar hem de casusluk ve kılavuzluk faaliyeti yürütüyorlardı.

93 Harbi'nde Erzurum'a gelen Rus ordusunun harekâtında ve gece baskınlarında çevre köylerden gelen Ermeniler ve papazlar kılavuzluk etmişlerdir. Bunlar, Türkçe konuştukları için Türk nöbetçilerin yanına kolayca sokulabilmişler ve bir gece vakti, Türk askeri kılıklı Rusları, oraya götürerek nöbetçilerimizin katledilmesine sebep olmuşlardır.¹⁰

Hayalî vaatlerle onları kullanan ve kendini Ermenilere karşı borçlu hisseden Ruslar, ihanetin mükâfatı olarak, Ayastefanos müzakerelerinde *Muhtar Ermenistan* meselesini ortaya attılar.

6. Cihan devletine kafa tutmak

1973 yılında Türkiye'nin ABD-Los Angeles Başkonsolosu ile yardımcısını öldüren ve Hınçak Komitesi üyesi olan 78 yaşındaki Mıgırdıç Yanıkyan, "*Evet, ben öldürdüm. Bilerek, isteyerek ve aylarca önceden plânlayarak öldürdüm. Çünkü onlar Türk'tü.*" diyordu.

Bu cinayet, Ermeni teröristlerinin ne ilk cinayeti idi, ne de son olacaktı.

Onlar, 1828 yılında başladıkları köylü katliamlarıyla yetinmemiş, asker, sivil, derken Osmanlı Padişahına kadar giden bir cinayetler zincirinin faili olmuşlardır.

Bir Kafkas Ermenisi olan Nazarbek tarafından 1886 yılında İsviçre'de kurulan **Hınçak** Cemiyetinin başta İstanbul olmak üzere belli başlı şehirlerde şubeleri açıldı. 1890 yılında Erzurum'da kıpırdanmaya başladılar. 1894 yılında Sason, büyük bir Ermeni ayaklanmasına sahne oldu. Bu isyanı tertipleyen Boyacıyan adlı komiteci, isyanın bastırılmasıyla dışarı kaçtı. Boyacıyan, 1908'de Kozan Mebusu olarak Meşrutiyet Meclisinde yer alacaktı!

Bundan bir sene sonra 1895 yılında, yediden yetmişe silâhlanan Maraş Ermenileri, Zeytun'da önce telgraf tellerini keserek haberleşme imkânını ortadan kaldırdılar. Sonra baskın

⁸ John F. Baddeley, age.

⁹ W. E. D. Allen, **1828-1921 Türk-Kafkas Sınırdaki Harplerin Tarihi**, Ankara 1966.

¹⁰ Ertan Ünal, *Aziziye Zaferi*, Hayat Tarih Mecmuası, S. 6, 1968.

düzenledikleri kışlada 600 askeri esir aldılar ve hepsini Ermeni kadınlarına öldürttüler. Bu isyanın bastırılması sırasında 13 bin asker, 7 bin Müslüman, 6 bin Ermeni öldü!

Osmanlı'nın Avrupalılarla oturduğu her masada, Doğu Anadolu'da bir muhtar Ermenistan teklifi ortaya atılıyordu. Bu fikir, Berlin Antlaşması'nda bir madde hâlinde yer almıştı. Sultan II. Abdülhamid, “*Böyle bir muhtariyeti getirecek ıslâhatı kabul etmektense ölmeyi tercih ederim.*” demişti. Bu büyük hakanı sevimsiz hâle getiren, ona “*Le Sultan Rouge=Kızıl Sultan*” dedirten de işte bu kararlılıktı. Ne yazık ki birçok Türk yazar ve aydını tarafından da benimsenen bu çirkin lâkap, Anadolu'yu Ermenistan olarak görmek isteyen Fransız yazar Albert Vandal tarafından çıkarılmıştı.

Günümüzde dahi bazı gafiller bu iftiraları eserlerine koyarak genç nesilleri aldatmaktadır.

Komiteciler tarafından silâhlandırılan Ermeniler, doğu illerimizde devlet otoritesini hiç sayarak silâhsız ahaliye her türlü zulmü yapıyorlardı. Batılı ülkelerin baskısından dolayı nizamî orduyla bunların üzerine gitmek zorlaşmıştı. Sultan Hamid, Doğu Anadolu halkının Ermeni çetelerine karşı kendini savunması için âşiret beylerinin komutasında *Hamidiye Alayları* diye tarihe geçen Kürt milis birliklerini kurdurdu. Böylece bu halk, Ermeni çetelerinin silâhlı saldırılarından kendini korudu. Günümüzün hainleri bunu da ‘Türklerin Ermenilere karşı Kürtleri kullanması’ şeklinde propaganda etmektedirler!

1905 yılı 21 Temmuzunda Sultan Hamid'e karşı düzenlenen suikastten sonra, şair Tevfik Fikret, Ermeni cânilerini *şanlı avcı* olarak selâmlamış ve şöyle hayıflanmıştır:

*Ey şanlı avcı, dâmını bîhude kurmadın,
Attın, fakat yazık ki, yazıklar ki vurmadin!*

Seksen kilo patlayıcının kullanıldığı bu fecî olay, Belçikalı kiralık terörist Joris tarafından gerçekleştirilmiştir. Ele geçirilen bu adam, daha sonra Sultan Hamid tarafından casus olarak kullanılacaktı!

Çukurova'da bir krallık kurmak isteyen Ermeniler, 1909'da Papaz Muşeg tarafından hazırlanan Adana isyanıyla seslerini duyurdular. Asker zayıf, polis tereddüt ve acz içindeydi. Dört gün süren katliama tahammül edemeyen halk, kendini savunmak zorunda kaldı ve isyanı bastırdı. Adana valisi Cemal Paşa, kendini savunan halkı cezalandırdı, İçişleri Bakanı Talât Paşanın onayıyla 50 kişiyi idam ettirdi. İlahî adalet, günahsız insanları idam ettiren bu iki devlet adamından birini Berlin'de, diğerini de Tiflis'te Ermenilere katletti.

1911 Temmuzunda, 4. Ordu Komutanı Osman Paşanın, Harbiye Nezaretine yazdığı raporda, memur ve hâkimlerin maişet korkusuyla mazlum ahaliye karşı, silâhlı dolaşan Ermenileri kayırdıkları anlatılmaktadır.

Batılı devletlerin baskısıyla bir tedbir almaktan çekinen Osmanlı Devleti'nde Ermeniler çok şımarmışlardı. Öyle ki, İstanbul'un Ermeni mahallelerinde Müslümanlara taş ve kurşun atılıyor, küfürler yağdırılıyor, hakaret ediliyor, kimse bir şey yapamıyordu. Türkler, kendi ülkelerinde zelîl bir duruma düşmüş vaziyetteydi. Halk bu gidişe tahammül edemiyordu. Ermenilere bir şey dense, suçluları yakalansa Avrupalı elçiler araya girip onları kurtarıyorlardı. Bir keresinde yine saraya giden İngiliz elçisi Padişaha, “*Daha ne kadar Ermeni öldüreceksiniz?*” diye küstahça bir soru yöneltmişti. Padişah da, “*Ermeni komitecilerini silâhlandırmak üzere limanlarımıza yanaşan İngiliz gemisinde Türk başına kaç silâh bulunuyorsa tam o kadar Ermeni öldüreceğiz sefir cenapları!*” diye cevap vermişti.

Sultan Abdülhamid, İstanbul'da cereyan eden Ermeni patırtılarından sonra yine saraya çıkan Avrupalı elçileri sarayın bir salonuna götürmüş, orada Ermeni komitecilerinden toplanan silâhları göstererek: “*Rusya tebaası olan Ermeniler, tebaam olan Müslümanlara bu silâhlarla saldırmışlardır. Bunların fabrikası benim ülkemde yok!*” dedikten sonra onları ikinci bir odaya götürüp istif edilmiş sopaları göstererek şunları söylemiştir: “*Tebaam da bu*

sopalarla kendilerini müdafaa etmişlerdir. Bu değnekler, bizim ormanlarımızdan tedarik edilmiştir.”¹¹

Hıristiyan ülkelerin diplomatları, bu nükteleri anlamak niyetinde değillerdi. Çünkü Ermenileri silâhlandırılan, koruyup kollayan, teşvik eden ve kendi emelleri uğrunda kullanan onlardı.

Diğer taraftan yine Meşrutiyet döneminde Dışişleri Bakanımız Gabriel Noradunkyan Efendi idi. Ona bağlı birçok müsteşar ve büyükelçi de Ermeni’ydi: *Berlin, Viyana, Brüksel, Londra, Roma, Lahey...* İstanbul’da Osmanlı Bankası baskınına karışan Armen Garo (Karakin Pastırmacıyan) da Meşrutiyet Meclisi mebuslarındandı.¹² Bu mecliste 14 Ermeni milletvekili bulunmaktaydı. 1914 Meclisinde de bu sayı aynı olacaktır.

7. Gemileri yakmak...

Ermeniler, Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan beri sınırların korunması hizmetine katılmıyorlar, ülkenin yük ve kederine ortak olmuyorlar; daima iyi muamele görüyorlar, mutlu yaşıyorlar, her hâl ve şartta kendi çıkarlarını düşünüyorlar ve hiçbir savaşa katılmıyorlardı. Savaş zamanı da kârlı çıkıyorlar, ticaret ve taahhüt işleri yapıyorlardı. Ve şimdi kalkıp çoğunluğu teşkil eden unsuru kovarak vatanın bir kısmını koparmak istiyorlardı! Onlar dostluk, komşuluk ve insanlık bağlarından azade, dönülmez bir yola girmişler ve adeta gemileri yakmışlardı!

2 Ekim 1913’te seferberlik zamanı, Ermenilerin lideri olan Eçmiyazın Katolikosu, Rusya’dan Türkiye Ermenilerinin korunmasını istedi. Çar da parlak bir geleceğin Ermenileri beklediğini bildirdi. Ermeniler akın akın gelip Çara bağlılıklarını bildiriyor ve bir taraftan da gönüllü alayları kuruyorlardı. Türk meclisindeki bir grup Ermeni milletvekili de heyet hâlinde Avrupa ülkelerini ziyaret ederek altı vilâyette muhtar bir Ermeni devleti kurulması için yardım istiyordu.

Ülkede öyle bir baskı havası oluşturuldu ki, doğu vilâyetlerinde görev yapmak üzere iki tane genel müfettişlik ihdas edildi; biri Norveçli diğeri Hollandalı iki yabancı davet edildi. Bu kararın üzerinden henüz bir ay geçmişti ki 10 Ağustos 1914 tarihinde Birinci Dünya Savaşı başladı ve müfettişler gelediler.

Türk askerini iki ateş arasında bırakma kararı alan Ermeniler, Ruslar Türk sınırını geçmez silâha sarıldılar. Maraş-Zeytun’da, terhis edilmiş ve evlerine dönmekte olan yüz askeri önce soydular sonra da öldürdüler. Ruslarla iş birliği hâlinde 1915 nisanında Van şehrini ele geçirdiler. Bu şehirde 30 bin kişiyi öldürdüler. Halkı kayıklarla taşıyıp gölün içine attılar. Erkekleri öldürüp, kadınları toplayarak akla hayale gelmeyecek tecavüz ve işkenceler yaptılar. Van valisi Cevdet Paşanın adını kullanarak: “*Cevdet Paşa, gel temaşa / Gelinlerin oldu matuşka!*” diye tempo tutuyorlardı.

Van’ı ele geçiren Rus generali, çektiği telgrafta şöyle diyordu: “*Bir ay süren Ermeni silâhlı dayanışması sayesinde Van’ı ele geçirdik. Türk mahalleleri tamamen harap edilmiştir, fakat Ermeni mahallesi ile Rus konsoloslughuna bir şey olmamıştır. Halk (Ermeniler) bizi toplarla selâmladı. Dayanışmanın kahramanı Aram Manukyan’ı Van valiliğine tayin ettim!*”¹³

Ruslar aynı şeyi Muş ve Bitlis’te yapmışlardır. Bu sırada geçen olaylar ve Rus-Ermeni hakimiyetinin Müslüman ahaliye reva gördüğü ağır zulüm, insanlık tarihinin utanç verici sayfalarını teşkil eder. Erkek, kadın, çocuk, ihtiyar farkı gözetilmeksizin sivil halk, en vahşî

¹¹ Altan Deliorman, **Türklere Karşı Ermeni Komitecileri**, İstanbul 1973.

¹² Karakin Pastırmacıyan (1873-1924): 1911 tarihli *Sâlnâme-i Serveti Fünûn*’da (s. 41) Erzurum Mebusu olarak adı geçen bu Karakin eşkiyası, 1914 yılında, Birinci Dünya Savaşı sırasında, üç bin gönüllüyle Sarıkamış cephesinde Türk ordusuna karşı savaşmıştı. Hatta Ermenilerin ifadesine göre, “*Enver Paşaya bile ateş etmişti. Buna rağmen, kendisi Türk mebusu olmuştu. Enver Paşa, fabrikalarını evlerini satıp hesaplarını kapatması için onun Kafkasya’ya gidip İstanbul’a geri dönmesine izin vermişti!*”

¹³ İhsan İlgar, *Bir Asır Boyunca Ermeni Meselesi*, Hayat Tarih Mecmuası, S. 10, 1975.

usullerle imha ediliyordu. Bu durum, 1915 yılında çıkarılan ve Ermeni azınlığını daha gerilere çekmeyi hedef tutan meşhur Sevkıyat Kanunu'nun aslında ne kadar haklı sebeplere dayandığını ortaya koymuştur. Sonradan eleştirilen bu kanun, bir zaruretti ve bu zarureti de Ruslar tarafından kandırılmış, devletleri aleyhine isyana ve vatandaşlarını katliama kışkırtılmış olan Ermenilerin bu tutumu doğurmuştu.¹⁴

Böyle bir zamanda Türk ne yapmalıydı? Bu gidişe boyun mu eğmeliydi? Kendisine yönelmiş kasırgayı bir kenardan mı seyretmeliydi?

Hayır, büyük bir millet ve onun devleti gereğini düşündü: 24 Nisanda yayımlanan bir genelgeyle Ermeni komitecilerin tutuklanması istendi. Ele geçirilen komiteci liderler, muhtelif cezaevlerine gönderildi. Böylece kanlı Ermeni terörünün beli kırıldı. Buna rağmen Ermeni ayaklanmalarının ardı arkası gelmedi.

Ermeni komitecileri, Kafkas, Filistin ve Çanakkale cephelerinde savaşıyan ordularımıza giden yardım konvoylarını vuruyor, ikmal yollarını basıyorlardı.

Yapılması gereken şeydu: Savaş zamanı düşmanla iş birliği yapan, devlete arkadan vuran ve savaşıyan ordumuzun can damarlarını kesen unsur, buralardan çıkarılmalıydı. 27 Mayıs 1915'te çıkarılan *Sevkıyat Kanunu*, bu unsurun başka bir yere naklini emrediyordu. İşte kıyamet koparılan *Tehcir Kanunu* budur! Savaş hâlinde düşmanla el birliği edenlere karşı böyle bir tedbir almayacak devlet yoktur.¹⁵

Öyle ya:

*“Nush ile yola gelmeyi etmeli tekdir,
Tekdir ile uslanmayanın hakkı kötekdir.”*

O devrin şahitleri, Ermeni tehcirinin ne kadar çetin bir karar olduğunu, fakat bunun sorumlusunun Türk devleti olmadığını açıkça anlatırlar.

Başbakan Talât Paşa, tehcirle ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Bizim yerimizde kim olsaydı, memleketin selâmeti adına bunu yapmaya mecburdu. Düşünün bir kere; ordularımız, sayı ve teçhizat bakımından kat kat üstün düşman kuvvetleri karşısında adeta dişiyile, tırnağıyla bir ölüm kalım mücadelesi yaparken, vatandaş bildiğimiz Ermeniler, bütün menzil yolları boyunca silâhlanıp ayaklanarak bizi arkadan vurmak maksadıyla düşmanla iş birliği yaptıkları zaman, bu unsuru savaş bölgeleri dışına sevk etmekten başka bir çare düşünülebilir miydi? Yoktu, başka hiçbir çare yoktu ve bu elbette kolay yapılabilir bir iş de değildi.”*¹⁶

O günlerin şahitlerinden biri de şunları söylemektedir: *“Ermeniler, birçok defalar Çarlık Rusya'sının öncülüğünü yapmışlar, doğup büyüdüğü Anadolu toprakları üzerinde beraber yaşadıkları Türklerin imhasına çalışmışlardı. Ermeni kütlesini bu kötü yola sevk eden, onları, ekmeğini yedikleri bir memlekete karşı nankörlüğe sevk eden, hakikatte Ermeni komiteleriydi.”*¹⁷

1915 Sarıkamış felâketinden sonra Doğu illerimiz Rus işgaline uğradı. Bu işgalle bölgede Ermeni zulmü başladı.

Mareşal Çakmak, şöyle der: *“Rus tahriklerine kapılmış olan Ermeniler, Sarıkamış felâketinin duyulması üzerine her tarafta isyana başladılar. Rus kuvvetleri kuzeyden taarruz edecek, Ermeniler de güneyden harekete geçecek ve Türk ordusu, iki taraftan sarılarak arkası kesilip yok edilecekti.”*¹⁸

1917 yılında Rusya'da baş gösteren Bolşevik İhtilâli, çok uzaklardaki Çar ordularını da derinden etkilemişti. Askerler kimseyi dinlemiyor, firar ediyorlardı. İşgal bölgelerindeki orduların bozulması, asayişin ortadan kalkmasına yol açtı. Bu belirsizlik ortamını fırsat bilen

¹⁴ Midhat Seroğlu, (I. Dünya Savaşı 60 Yıl Önce Başlamıştı) *1916*, Hayat Tarih Mecmuası, S. 8, 1974.

¹⁵ İsmail Hami Danişmend, *Türklük Meseleleri*, İstanbul 1976, 276.

¹⁶ Rauf Orbay, *Cehennem Değirmeni-Siyasî Hatıralarım*, İstanbul 2004, s. 46-47.

¹⁷ Hüsamettin Ertürk, *İki Devrin Perde Arkası*, İstanbul 1957, s. 40.

¹⁸ Fevzi Çakmak, *Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesi*, Ankara 2005, s. 83.

ve otorite boşluğundan yararlanan silâhli Ermeniler, tarifi imkânsız zulümlere başladılar. Savunmasız halk ne yapacağını şaşırmişti. O günlerde Erzincan'da şöyle bir olay olmuştu:

Bir Ermeni komiteci, eski komşusu yaşlı bir Türk'e, "*Bütün Türkleri kıracağız. Fakat sana kıymak istemem. Ailece Ermeni olman gerekir. Öyle yapsan da Ermeni olduğuna kimse inanmaz. En iyisi kızını bana ver, burnun kanamaz!*" dedi. Bu teklifle can evinden vurulan Türk, evine gitti, durumu anlattı. Ailece karar verdiler; kendi evlerini kendileri kundaklayarak alevler arasında can verdiler; böylece Ermeni şerefsizliğinden kurtuldular.¹⁹

Gürcü asıllı bir Rus subayı olan Midivani, o günlerde Erzurum'da cereyan eden bir olayı şöyle anlatmaktadır: Türk ordusunun geldiğini haber alan Ermeniler, Erzincan'dan kaçarken çevre köylerden kirayla tutukları arabalarla eşya ve cephanelerini naklediyorlardı. Gideceği yere varınca da arabacıları öldürüyorlardı. Bir keresinde Ermeni, arabacı bir Kürt'ü öldürmek için vurdu; fakat Kürt daha ölmemiş, sırtüstü düşmüştü. Ermeni elindeki sopayı, can çekişen Kürt arabacının ağzına sokmak istedi. Dişleri kenetlenmiş olduğundan sopayı ağzına sokamayan Ermeni, zavallı Kürt'ü, karnını tekmeleme tekmeleme öldürdü.²⁰

Kâzım Karabekir'in imdada yetiştiği Erzurum ve Kars'ta Ermenilerin kaçarken dahi işlemekten geri kalmadıkları cinayetlerin haddi hesabı yoktur. Onların bu sırada yaptıklarından geriye kalan harap şehir ve kasabaları gören Ahmet Refik Beyin gezi notları, okumaya değer, birinci elden kaynak özelliğine sahiptir.²¹

8. Aslanın eli kolu bağlanınca

30 Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi imzalandı. Bu mütareke, tarihimizin en şerefsiz belgesidir. Zira bu mütareke, aslanın elini kolunu bağlamış, çakalları ve sırtlanları ortalığa salmıştı.

Ermeni komiteciler, Mütareke İstanbul'una dolmaya başladı. Tehcirin hesabını sormaya gelmişlerdi! İşgal kuvvetleriyle çalışmaya koyuldular. 1919 şubatında *Nemrut Mustafa Divanharbi* denilen olağanüstü bir mahkemenin kurulmasını sağladılar. Kendilerine göre suçlu listeleri hazırlanıyor, gazete ilânlarıyla şahit aranıyor, istedikleri şekilde yargılanıyor ve istedikleri şekilde cezalar takdir ediliyordu. Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Beyle Urfa Mutasarrıfı Nusret Bey de bu mahkemenin masum kurbanlarındandı.

Kaymakam Kemal Bey, idam edilmeden önce şu sözleri söylemiştir: "*Ben, bir Türk memuruyum. Aldığım emri yerine getirdim. Vazifemi yaptığuma vicdanım emindir. Sizlere yemin ederim ki ben masumum; son sözüm bugün de budur, yarın da budur. Ecnebi devletlere yaranmak için beni idam ediyorlar. Eğer buna adalet diyorlarsa, kahrolsun böyle adalet. Çocuklarımı asil Türk milletine emanet ediyorum. Vatan uğrunda cephede ölen bir insan gibi şehit gidiyorum. Allah, vatan ve milletimize zeval vermesin!*"²²

Bazı Ermeni çevreleri, Kemal Beyin, "*Ben vazifemi yaptım.*" şeklindeki ifadesini, sanki ona *Ermenileri kır* diye bir emir verilmiş, o da görevini yapmış gibi yorumlamaktadırlar.²³ Bu tür yorumlar, bulanık suda balık avlamaktan başka bir şey değildir. Buradaki görev, sevk kanununun uygulanmasıdır; o da bölgesinde kanunu uygulamıştır, o kadar...

Ecnebilere yaranmak için kendi idarecilerini darağacına gönderen yönetimin başındakiler de Ermeni kurşunlarından kurtulamadılar: Talât Paşa, 15 Mart 1921'de Berlin'de, Cemal Paşa da 21 Temmuz 1922'de Tiflis sokaklarında Ermeni kurşunlarıyla can verdiler.

¹⁹ Altan Deliorman, age, s. 198-199.

²⁰ Dr. M. Fahrettin Kırzıoğlu, **Kars İli ve Çevresinde Ermeni Mezalimi**, Ankara 1970, s. 37.

²¹ Ahmet Refik (Altınay), **Kafkas Yollarında Hatıralar ve Tahassüsler** (1919), Haz. Yunus Zeyrek, Ankara 2001.

²² Hüsamettin Ertürk, age, s. 300.

²³ www.distancelearning.am

Talât Paşa'yı vuran Ermeni katil Tayleryan, derhal yakalanmış ve mahkeme huzuruna çıkarılmıştır. Alman hakimleri, katilin ailesinin Talât Paşa tarafından öldürüldüğü iddiasını kabul ederek onu salıvermiştir! Halbuki, Tayleryan, İranlı bir Ermeni'ydi ve ailesi Salmas şehrinde yaşamaktaydı! Katil, bu cinayetin üzerinden henüz üç buçuk ay geçmişti ki Dr. Bahaeddin Şakir ve Cemal Azmi'yi de yine Berlin sokaklarında kurşunlayacaktır!²⁴

Ve daha nice insanımız acımasızca katledildi. Ama hiçbir Ermeni katili ceza almadı! Hepsî Ermeniler tarafından millî kahraman olarak ilân edildi bazıları da heykeli dikildi!

9. Trajedinin sorumluları

Ermeni meselesi, önce Rusya, sonra da İngiltere ve Fransa'nın Türkiye topraklarını istilâ etmeye geldiklerinde Ermenileri kandırıp kendi emelleri uğrunda kullanmalarıyla meydana gelmiş bir trajedir. Bu trajik olaylar zincirinin sorumlusu başta bu ülkeler ve onların olmasına takılan Ermenilerin kendisidir. Bugün bu devletler, diyalog yoluyla tarihî olaylara objektif bir gözle bakıp değerlendirmek yerine diyalog yolunu tıkamakta, Türk tarafını hesaba katmadan kendi kendilerine düşmanca kararlar almakta, kin anıtları dikmekte, Ermeni teröristlere cesaret vermektedirler. Eğer tarihle hesaplaşmak gerekiyorsa, öncelikle Ermeniler kendilerini iğfal eden bu devletlerle hesaplaşmalıdır. Sonra da bunların hepsi Türk milletine karşı giriştikleri insanlık dışı saldırıların hesabını vermelidirler.

Prof. Justin McCarthy'ye göre, 1912-1922 yılları arasında savaş ortamındaki Anadolu'da 2.5 milyon Müslüman, 584 bin Ermeni ölmüştür. Buna 1970'li yıllarda dünyanın dört bir yanında katledilen Türk diplomatları da ilâve edilince Türk'ün zayıf bilânçosu, faillerinin yüzünü kızartmaya yeter. Türk nesilleri bugün değilse, yarın elbette bu dosyayı yeniden değerlendirecektir. Zira bu dosya, hainlik, nankörlük ve düşmanlık sayfalarından meydana gelen kapkara bir dosyadır.

İçimizdeki hainlerin gayretinden medet umanlar, yüce insanlık değerleri önünde zelil olacaklardır. *Empati*'den bahsederek, zulme ve ihanete uğramış bir milleti değil, vatani istilâya gelen düşmanla iş birliği yapma zilletine düşen ve efendisine ihanet edenleri anlamak gerektiğini öne sürmektedirler.²⁵

Kendilerini bu millettten saymayan, millî ve manevî değerlerimizle sinsice savaşan içimizdeki soytarıların maskesini indirmeliyiz. Çünkü onlar dışarıdaki düşmanlarımız kadar tehlikelidir. Onlar bir gazetedir, bir yazardır, bir sendikadır, patronudur, profesördür hatta bir üniversitedir!

Bazı Avrupa ülkelerinde “Soykırım yok!” demenin suç sayılarak, Türk Tarih Kurumu Başkanı hakkında çıkardığı tutuklama kararı,²⁶ birkaç hainimiz hariç, bütün Türk milletine şamildir. Yani 70 milyon hakkında bir tutuklama kararıyla karşı karşıyayız! Aynı ölçüyü kullanarak Türkiye de, “Tehcir, bir soykırımdır.” demeyi suç ilân etmelidir.

Hıristiyan dünyasının hiçbir adalet ölçüsü kullanmadan ve bir vicdan muhasebesi yapmadan kayıtsız şartsız Ermeni taraftarı olması ve tarihî olayları çarpıtarak kin ve düşmanlık duygularını beslemesi, şüphesiz ki bir Haçlı hareketidir. Bu hareketin tarihte başarılı olmadığı bilinmektedir. Bu Haçlı yürüyüşünün de tarihtekiler gibi akim kalacağından şüphe edilmemelidir. Yeter ki hak yolda vakur yürüyüşümeze devam edelim...

10. Sonuç

Biz Türkler, hâkimiyetimiz altında yaşayan unsurları bağrımıza basmış, asırlarca adaletle ve ahenkle yaşamış bir milletiz. Bu unsurlardan biri de Ermenilerdir. Ne zaman ki üçüncü şahıslar, yani onlar (Rus, İngiliz, Fransız vs.) ortaya çıkıp Ermenileri kışkırtmışlar, o

²⁴ Cemal Kutay, *Talât Paşanın Berlin'deki son Günleri*, Tarih Konuşuyor dergisi, S. 2, Mart 1964.

²⁵ Gülay Göktürk, *Biraz Empati*, Düünden Bugüne Tercüman gazetesi, 12 Nisan 2005.

²⁶ Milliyet gazetesi, 1 Mayıs 2005.

zaman ahenk bozulmuş. Onlar, istilâya geldikleri topraklardan kovulmuşlar. Biz acı çekmişiz, Ermeniler de... Ölmüşüz, öldürmüşüz. Onlar, bu mukateleden yararlanma hesapları yaptılar. Bu kirli hesaplar hâlâ devam ediyor.

Bugün Ermenistan, 1990'da bağımsız olduğu sırada barındırdığı 3.5 milyonluk nüfusun sadece iki milyonunu muhafaza edebilen ve nefes alamayan fakir bir ülke durumundadır. SSCB'nin dağılmasıyla 1990 yılında bağımsızlık ilân eden Ermenistan'ı tanıyan ilk devlet Türkiye'dir. Fakat Ermenistan, Türkiye'nin bu jestini takdir edememiştir. Anayasasına 1921-Kars Antlaşması'nı tanımayan ve Türkiye'den toprak talep eden ifadeler koymuş, büyük komşu Türkiye'ye düşman gözüyle bakmış, Azerbaycan'a saldırmış, bu ülkenin dörtte birini işgal etmiş ve akla hayale sığmaz katliamlar yapmıştır. Dahası Ermeniler, ülke içinde ve dünyanın dört bir yanında dikilen sözde soykırım anıtlarıyla Türk nefretini varlığının temel sebebi şeklinde tecessüm ettirmişlerdir. Dünyanın her köşesinde Türk'ün yolunu kesiyor, hatta gırtlığına sarılmaktan geri kalmıyorlar. Dün olduğu gibi bugün de Haçlı kuşatmasını kin ve nefretle besliyorlar. Bu şartlar altında Türkiye'den sınır kapısı istiyorlar!

Bugünlerde bazı Avrupa ülkeleri, 'Ermeni soykırımı yok' demeyi suç sayarak bir Türk tarihçisi hakkında soruşturma başlatması, "onlar"ın gerçek yüzünü ortaya koymaktadır. O meş'um olayların cereyan ettiği günlerde müttefikimiz olan Almanya da "onlar"la aynı yola koyulmuş görünmektedir. Türk nesilleri bilmeli ki tarihte ilk ve son soykırımı yapmış olan biricik millet Almanlardır. Onların gerçekleştirdiği İkinci Dünya Savaşı yıllarındaki Yahudi soykırımı bilinmekte, fakat 1904-1905 yıllarında Afrika'da (Namibya ve Tanzanya'da) yaptıkları bilinmemektedir!²⁷

Son günlerde, 322 yıldan beri dost olduğumuz Polonya da, Ermeni soykırımı safsatasını kabul etmiştir. İkinci Dünya Savaşı öncesinde ömrünün birkaç yılını Varşova'da yaşayan Tatar millî mücahidi dostum Ali Akış, bu habere çok üzülmüş ve şunları söylemiştir: *"1815-Viyana Konferansında Fransa dahil olmak üzere, bütün Avrupa devletleri, Polonya'nın Rusya, Almanya ve Avusturya tarafından paylaşılmasını onaylarken Osmanlı İmparatorluğu, Polonya'nın taksim protokolünü veto etmiştir. 1863 yılında Rus Çarlığına isyan eden Polonya çiftçileri, isyanın bastırılmasıyla Baron Adam Czartoryski liderliğindeki yüzlerce köylü ve isyancı asker, İstanbul'a gelerek, iltica hakkı istedi. Osmanlı makamları, bu sığınmacıları İstanbul'un en güzel ve mümbit yerinde yerleştirdi. Bugünkü Polonezköy, o günlerin hatırasını yaşatmaktadır. 1915 yılında Galiçya'yı Ruslara karşı savunan da Osmanlı askeridir. Osmanlı askerinin atları Vistül ırmağından su içtikten sonra 1918 yılında Polonya bağımsızlığını kazandı! Polonya'nın kurtarıcısı Mareşal Pilsudski, 1932 yılında Mustafa Kemal Paşanın davetlisi olarak Türkiye'yi ziyaret ettiğinde minnet duygularını sunmuştu. 1998 yılında Polonya'nın NATO'ya girmesindeki Türkiye'nin katkısı da unutulmamalı."*

İşte tarih, işte Polonya!

Gün düşünme günüdür. 1892 yılında Batum'da Posoflu Âşık Zülâlî (1873-1956) ile karşılıklı deyişler söyleyen Ermeni halk şairi Kenziya'nın şu koşması, anlayanlar içindir:

Bir anadan, bir babadan gelmişiz,
Biz buna etmişiz imân Zülâlî!
Eğer böyle ise niçin olmuşuz,
Biz size, siz bize düşman Zülâlî?

Cami, kiliseyi birleştirelim,
Bu halkı, oraya yerleştirelim,
Allah Allah diye dilleştirelim,
Birdir, iki değil Sübhan Zülâlî.

Kenziya der, imân ederiz çünkü,

²⁷ Yağmur Atsız, *Bu Kemend Bizi Boğar*, Tercüman gazetesi, 27.04.2005.

Bizlerde bu hayâl, nedir bu uyku,
İncil'den vasfedem, sen Kur'an oku,
Tercümesi birdir, inan Zülâlî...²⁸

²⁸ Yunus Zeyrek, **Posoflu Zülâlî**, Ankara 2004, s. 119-124.